

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n1261>

5. Левицький А.О., Москалюк М.О. Криміналістичне забезпечення розслідування воєнних злочинів: окремі проблеми науково-теоретичних засад. Криміналістичний вісник. №2 (42). 2024. С. 76-87. URL: <https://elar.navs.edu.ua/items/4e06edda-8bac-424b-9127-35633151da29>

6. Про державну реєстрацію геномної інформації людини: Закон України від 09.07.2022 № 2391-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2391-20#Text>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-45>

CRIMINAL LIABILITY AND PUNISHMENT OF MILITARY SERVANTS: THE EXPERIENCE OF LATVIA

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ПОКАРАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ДОСВІД ЛАТВІЇ

Yasenytskyi Yu. I.

Applicant

Donetsk State University of Internal

Affairs

Kropyvnytskyi, Ukraine

Ясеницький Ю. І.

здобувач

Донецький державний університет

внутрішніх справ

м. Кропивницький, Україна

В умовах євроінтеграційних процесів, які відбуваються в Україні актуалізується потреба у вивченні відповідних кримінально-правових стандартів, які застосовуються у державах-членах Європейського Союзу з метою удосконалення національних кримінальних законодавств. Не є виключенням і аналіз останніх, скерований на виявлення позитивного досвіду кримінальної відповідальності та покарання військовослужбовців, який може бути запозичений для інтеграції в українську кримінально-правову політику в частині захисту військової служби. Із урахуванням особливостей досліджуваного виду кримінальних правопорушень та вчинення їх спеціальним суб'єктом – військовослужбовцями для вивчення було обрано країни, які є не тільки членами ЄС, але і НАТО, що зумовлено потребою у встановленні специфіки військового кримінального права держав, які беруть участь у врегулюванні криз та операціях із реагування на надзвичайні та воєнні

стани. Особливої уваги у зазначеному контексті заслуговує досвід Латвії.

Відтак, кримінальне законодавство Латвії передбачає приблизно аналогічний українському підхід до визначення меж кримінальної відповідальності та покарання військовослужбовців. Так зокрема КК Латвії визначено, що одним із основних видів покарань може бути направлення до дисциплінарного батальйону, а додатковим – позбавлення військового чи спеціального звання а також орденів, медалей, почесних звань і відзнак.

Відповідно до ст. 31 КК Латвії, військовослужбовці строкової служби, які вчинили злочини, можуть бути направлені в дисциплінарний батальйон у випадках, передбачених законом, на строк від трьох місяців до двох років, а також якщо суд, враховуючи обставини справи та особу засудженого, визнає доцільним застосувати направлення в дисциплінарний батальйон на той самий строк замість позбавлення волі на строк до трьох років. Переведення до дисциплінарного батальйону в місцях позбавлення волі не може бути застосовано до осіб, які раніше відбували покарання у вигляді позбавлення волі. Відповідно до ст. 34 КК Латвії, якщо особа, яка має військове звання чи спеціальне звання, засуджена за вчинення тяжких злочинів, вона може бути позбавлена цього звання чи звання за вироком суду. Відповідно до ст. 43 законодавства, якщо позбавлення волі призначено військовослужбовцю або військовозобов'язаному, який підлягає призову або мобілізації, то у воєнний час суд може відстрочити виконання покарання до закінчення воєнних дій з направленням засудженого до діючої армії. У таких випадках суд також може відстрочити виконання додаткових вироків. Якщо засуджений, направлений до діючої армії, буде стійким захисником Батьківщини, то за клопотанням відповідного військового керівництва суд може звільнити його від відбування покарання або замінити покарання іншим, більш м'яким. Якщо особа, щодо якої відстрочено виконання покарання, вчинить новий злочин, суд приєднує до нового вироку раніше призначене покарання в порядку, передбаченому статтею 39 цього Кодексу [1].

Види кримінальних правопорушень, які можуть вважатись воєнними злочинами викладені в одинадцятому розділі КК Латвії – «Злочини державної військової служби». Кримінальним законодавством передбачено одинадцять складів злочинів: непокора (ст. 227 КК Латвії); опір начальнику або примушування його до порушення службових обов'язків (ст. 228 КК Латвії); самовільна відлучка солдата (ст. 229 КК Латвії); дезертирство (ст. 230 КК Латвії); ухилення від державної служби шляхом нанесення собі каліцтва чи іншим способом (ст. 231 КК Латвії); розтрата або втрата офіційного майна (ст. 232 КК Латвії); порушення

правил несення вартової служби (ст. 233 КК Латвії); порушення правил внутрішнього службового розпорядку (ст. 234 КК Латвії); побиття або катування солдата (ст. 235 КК Латвії); наклеп, вчинений солдатом проти солдата (ст. 236 КК Латвії); зловживання владою, зловживання повноваженнями та нехтування службовими обов'язками (ст. 237 КК Латвії) [1].

Таким чином, необхідно відзначити, що латвійське кримінальне законодавство передбачає достатньо короткий перелік військових кримінальних правопорушень, які, здебільшого, є основними та такими, що передбачені у Кримінальних кодексах більшості європейських країн. Такий підхід можна пояснити тим, що Латвія після завершення Другої світової війни не брала участь у збройних конфліктах, у зв'язку із чим криміналізація додаткових складів кримінальних правопорушень не була доцільною. Національне кримінальне законодавство до повномасштабного вторгнення російської федерації також передбачало приблизно аналогічний перелік таких суспільно небезпечних діянь.

Література:

1. Latvijas kriminālkodekss (Likuma nosaukums 22.08.1991. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 22.08.1991). URL: <https://likumi.lv/ta/id/318953-latvijas-kriminalkodekss>